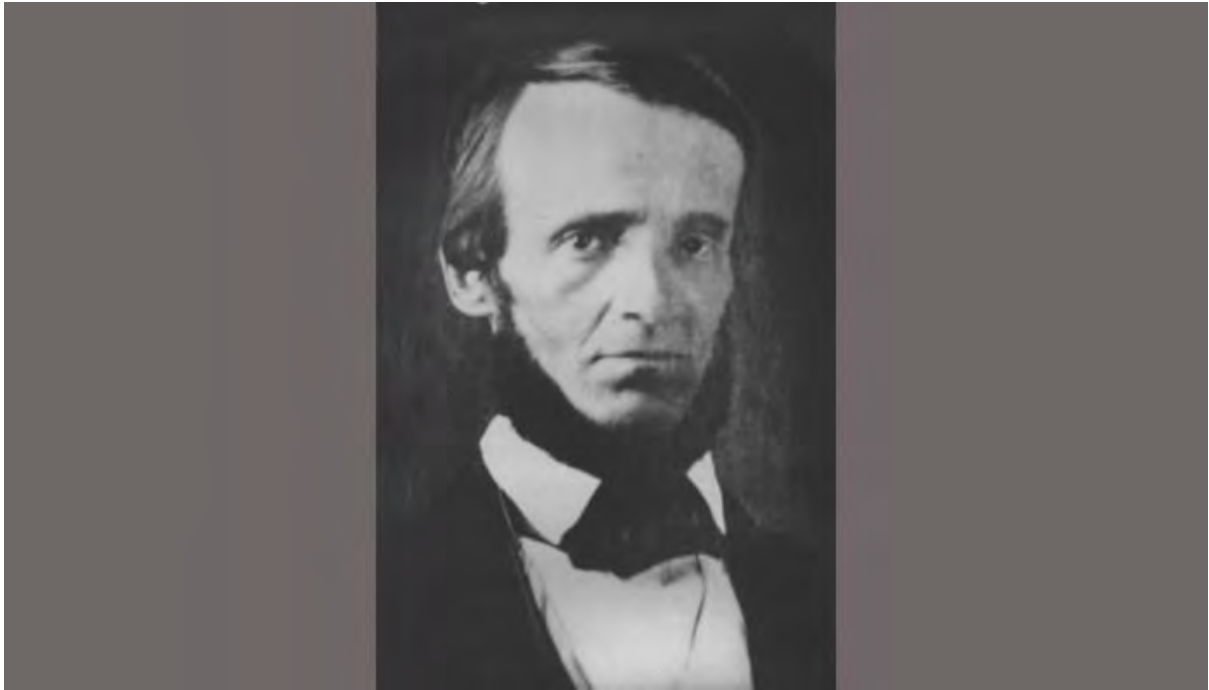

หมอปลัดเล หมอเทวดาที่มาทำงานในสยาม โดย พลเอกนิพัทธ์ ทองเล็ก

หมอบริดเลย์ ในวัยหนุ่ม

ผู้เขียน พลเอกนิพัทธ์ ทองเล็ก

เผยแพร่ วันอังคารที่ 27 กันยายน พ.ศ.2559

แพทย์ที่จบแพทยศาสตร์บัณฑิต ถูกบันทึกในประวัติศาสตร์ของสยามว่าเข้ามาทำงานเป็นแพทย์คนแรก ๆ และโดดเด่นที่สุด คือ นายแพทย์ แดน บีช บริดเลย์ (Dan Beach Bradley M.D.) เป็นชาวอเมริกันครับ โดยเข้ามาในปลายรัชสมัยในหลวง ร. 3

บริดเลย์ เกิดเมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2345 ที่เมือง มาเซลลัส (Marcellus) รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาเมื่อตอนอายุ 20 ปี แดน บริดเลย์ ป่วยหนักและเกิดอาการหูหนวกไม่ได้ยินเสียง ซึ่งเป็นความทุกข์ทรมานแสนสาหัส แดน บริดเลย์ใช้เวลาสวดมนต์ภาวนาในโบสถ์ขอให้หายจากอาการป่วย เขาทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่ออุทิศตนให้พระคริสต์ ต่อมาราว 2 ปี แดน บริดเลย์กลับหายเป็นปกติราวกับปาฏิหาริย์ เขามุมนานะสุดชีวิตอ่านหนังสือแล้วไปสอบเข้าเรียนแพทย์ เพื่อจะอุทิศชีวิตให้พระคริสต์ แดน บริดเลย์ จบการศึกษาได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย นิวยอร์ก เมื่อ เมษายน พ.ศ. 2376

หมอบรัดเลย์ แต่งงานและเดินทางพร้อมภรรยาชื่อ Emilie Royce ลงเรือข้ามมหาสมุทรมาขึ้นที่เกาะสิงคโปร์ และต้องพักบนเกาะสิงคโปร์นาน 6 เดือนเนื่องจากมีพายุคลื่นลมแรงเป็นอันตราย และเมื่อมีเรือโดยสาร หมอและภรรยาจึงออกเดินทางจากสิงคโปร์มุ่งหน้ามาสยาม

เคราะห์ร้ายตามมารังควาญ เรือลำนั้นโดนโจรสลัดปล้นในทะเลระหว่างทางจนหมอมหมดตัว ลูกเรือที่เดินทางมาโดนฆ่าทิ้งทะเล 4 คน หมอบรัดเลย์ เข้ามาถึงบางกอก เมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2378 ขอพักอาศัยอยู่กับมิชชันนารีอเมริกันชื่อ จอห์นสัน แถวๆ วัดเกาะ สัมพันธวงศ์

หมอหนุ่มอเมริกันจัดตั้ง “โอสถศาลา” เพื่อเป็นสถานที่รักษาโรค แจกหูกยาสารพัดโดยไม่คิดมูลค่า ขอเพียงคนไข้ นำเอกสารเผยแพร่คริสต์ศาสนาติดมือกลับไปด้วยก็ชื่นใจแล้ว

หมอบรัดเลย์ ขยันขันแข็ง มีคนไข้ที่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนในย่านวัดเกาะ และชุมชนใกล้เคียงเป็นคนไข้หลัก ชาวสยามออกเสียงเรียกหมอคนนี้ถนัดปากเรียกว่า “หมอปลัดเล”

หมอปลัดเล เป็นแพทย์แผนใหม่ที่ต้องบุกเบิก หมอต้องเร่งสร้างศรัทธาให้ได้ เนื่องจากชาวสยามยังไม่เชื่อใจ เขาขยันตัวเป็นเกลียว ทำงานร่วมกับมิชชันนารีท่ามกลางอุปสรรคมากมาย

โอสถศาลา ของปลัดเล หมอที่หนวดเครายาว คึกคักได้รับการยอมรับว่า กินยาของหมอแล้วหายดีทุกราย อยู่นานไปอยู่มาทางราชการสยามเกิดความไม่สบายใจที่ชาวจีนต่างศรัทธาในตัวหมอฝรั่ง ทางราชการเกรงว่าอาจจะทำให้ชาวจีนเหล่านี้เกิดกระด้างกระเดื่องเรื่องศาสนาและการปกครอง จึงกดดันให้เจ้าของที่ดินขับไล่หมอปลัดเลให้ย้ายโอสถศาลาออกจากพื้นที่ข้างวัดเกาะ (วัดสัมพันธวงศ์)

ปลัดเล จึงต้องย้ายไปเช่าที่ใกล้โบสถ์วัดช่างดาครุช สร้างห้องแถวเล็ก ๆ เปิดทำการโอสถศาลาอีกครั้งเมื่อ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2378

13 มกราคม พ.ศ. 2380 ปลัดเล ได้มีโอกาสแสดงความเป็นแพทย์ ครั้งประวัติศาสตร์ เมื่อพระสงฆ์รูปหนึ่งในวัดไปจุดพลุในงานฉลอง พลุระเบิดคามือ ทำพระแขนขาด มีคนตาย 8 คน หมอปลัดเล จึงใช้เครื่องมือแพทย์ตัดแขน เย็บแผล ซึ่งยังไม่มียาสลบ ทำให้ผู้คนที่หลายได้ประจักษ์ ผลคือพระภิกษุที่ถูกตัดแล้วยังมีชีวิตได้ต่อไป

ถือเป็นการผ่าตัดด้วยวิชาแพทย์แผนใหม่ครั้งแรกในสยาม

หมอปลัดเล แสดงฝีมืออีกครั้ง โดยผ่าตัดเอาก้อนเนื้ออกขนาดเท่ากำปั้นออกจากหน้าผากของชายชราผู้หนึ่งที่ทนทรมานมานานับ 10 ปี การผ่าตัดเป็นไปด้วยดี คนไข้หายเป็นปกติ มีแผลเป็นเล็กน้อย ชาวสยามชื่นชมโสมนัสยิ่งนัก

เมื่อชาวสยามไว้เนื้อเชื่อใจ หมอฝรั่งขยายผลโดยผ่าต่อกระจก ฉีดวัคซีน

ปลัดเล ทุ่มเทเรื่องการรักษาคนไข้จนมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากชาวสยาม นางเอมิลี ภรรยาที่เรียกกันว่า หม่อม เข้าไปเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในวัง ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เงินทองร่อยหรอ ไม่มีใครสนับสนุน หมอ จึงต้องมองหางานเสริมเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว มาซื้อยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์

ข่าวร้ายที่มาจากอเมริกาตามมาหลอกหลอนโดยแจ้งว่า หน่วยงานด้านกิจการศาสนาในอเมริกา ขอยุติการ สนับสนุนภารกิจของมิชชันนารีในสยาม และขอให้ยกทีมเดินทางกลับอเมริกา

คณะมิชชันนารีที่เดินทางกลับอเมริกาได้ทิ้งเครื่องพิมพ์ (แท่นพิมพ์) ภาษาอังกฤษไว้ให้หมอคู่ต่างหน้าในขณะที่ หมอปลัดเล กำลังจะหมดตัว

หมอปลัดเล ทุ่มเทพประดิษฐ์ตัวพิมพ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นผลสำเร็จ หมอต้องการจะใช้แท่นพิมพ์ เอกสารนี้เป็นทุนรับจ้างพิมพ์งานทางราชการสยาม

ประวัติศาสตร์บันทึกว่า หมอปลัดเลคือบิดาแห่งการพิมพ์ของสยาม

เคราะห์กรรมของหมอจากอเมริกายังคงโหมกระหน่ำไม่หยุด

นางเอมิลี บรัดเลย์ ภรรยาคุณหมอที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษให้ราชสำนักสยามมานาน 10 ปีล้มป่วยและ เสียชีวิตด้วยวัณโรค

หมอบรัดเลย์แว้งคว้าง ชีวิตแสนระทมที่พายุโหมกระหน่ำถึงขั้นสูญเสียภรรยาสุดที่รัก จึงพาลูก 4 คนที่เกิดใน สยามกลับไปอเมริกาเพื่อตั้งหลักชีวิตให้ลูก ๆ

3 ปีเศษในอเมริกา หมอบรัดเลย์หาโรงเรียนให้ลูก ดั้นรหาเงินทุนสนับสนุนจากสมาคมมิชชันนารีอเมริกันเป็น ผลสำเร็จ คุณ หมอบรัดเลย์พบรักใหม่กับ ซาราห์ บลัคลีย์ (Sarah Blachly) บัณฑิตสาวที่จบจากวิทยาลัย โอ เบอร์ลิน รัฐโอไฮโอ (Oberlin, Ohio) แต่งงานอีกครั้งแล้วหอบหิ้วกันลงเรือกลับมาสยามประเทศ เพื่อทำงาน ที่ค้างไว้ในสยามเมื่อ 3 ปีก่อน

กลับมาสยามคราวนี้ หมอปลัดเล ผลิตหนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับแรก ชื่อ แบงคอก รีคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) รายปักษ์ เป็นบรรณาธิการเอง เขียนบทความเอง ในหลวง ร.4 ทรงเขียนบทความเชิงสนทนากับ หมอผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์นี้

เอกสารต่างๆ ที่หมอปลัดเล รับจ้างพิมพ์ เป็นผลให้ชาวไทยได้ทราบเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะการพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา ฉบับแรกของสยามเมื่อ 15 มีนาคม พ.ศ. 2401

ซาราห์ บรัดเลย์ ทูมเทศิตจิตใจกับการสอนภาษาอังกฤษให้กับบุคคลสำคัญในราชสำนัก ส่วนหมอปัสตเลอันเป็นที่รักของคนบางกอก ริเริ่มการปลูกฝิ่นที่ต้องนำเข้าเชื้หนองจากอเมริกา เพื่อนำมาปลูกฝิ่นรักษาชีวิตชาวสยามในขณะที่ฝิ่นกำลังระบาดฆ่าคนทั่วโลก

ชาวสยามในยุคนั้นไม่มีใครเชื่อเรื่องการปลูกฝิ่นด้วยเชื้หนอง จนต้องปลูกฝิ่นให้กับชาวต่างชาติในบางกอก และเผยแพร่ในราชสำนักและเมื่อเห็นว่าป้องกันฝิ่นได้จริง ชาวสยามจึงยอมปลูกฝิ่น

ในหลวง ร. 3 พอพระทัยยิ่งนัก ทรงพระราชทานเงินรางวัลให้หมอปัสตเล จำนวน 3 ชั่ง (ประมาณ 250 บาท) หมอปัสตเล ได้มีโอกาสเข้าไปทำคลอดในราชสำนักหลายครั้งจนเป็นที่ไว้วางใจในวิชาการแพทย์แบบตะวันตก หมอพยายามให้ความรู้หมอตำแยที่ทำคลอดแบบดั้งเดิม และร้องขอให้งดการอยู่ไฟหลังคลอดของหญิงชาวสยาม เนื่องจากเป็นความทรามานที่ไม่เกิดประโยชน์

การอยู่ไฟ

หมอฝรั่งท่านนี้ลงทุนเขียนภาพสอนชาวสยามให้ความรู้เรื่อง มดลูก การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์ เรื่องการมีระดู ให้ความรู้กับทุกคนว่าการมีประจำเดือนไม่เกี่ยวกับข้างขึ้น-ข้างแรมหรือเป็นไปตามดวงจันทร์โคจรตามที่ชาวสยามเชื่อมาตลอด ให้ความรู้เรื่องน้ำคาวปลา ฯลฯ และพิมพ์หนังสือชื่อ คัมภีร์ครรภ์รักษา (สะกดแบบดั้งเดิม ที่หมอปัสตเลใช้) เพื่อแก้ปัญหาการเสียชีวิตของทารก และในที่สุดจึงมีการตั้งโรงเรียนผดุงครรภ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในสยาม

หมอปัสตเล ไม่เคยหยุดนิ่ง หมอยังไปซื้อต้นฉบับ นิราศลอนดอน จาก หม่อมราโชทัย (ม.ร.ว. กระจ่าง อิศรางกูร) ซึ่งเป็นลูกศิษย์เรียนภาษาอังกฤษกับหมอเป็นเงินถึง 400 บาท แล้วนำมาพิมพ์จำหน่ายให้คนไทยได้อ่าน นับเป็นการซื้อ-ขายลิขสิทธิ์ ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย

หนังสือสามก๊ก แบบเรียนจินตามณี หนังสือเรียนที่ไม่เคยมีมาก่อนล้วนเป็นผลงานความริเริ่มของหมอปัสตเลทั้งสิ้น

6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2395 ในหลวง ร.4 พระราชทานที่ดินให้หมอปัสดเล และพวกมิชชันนารี เข้าปลูกบ้านพัก และสร้างโรงพิมพ์บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ ข้างป้อมวิชัยประสิทธิ์ (ปัจจุบันอยู่ในเขตบางกอกใหญ่) เพื่อตอบแทนคุณความดีทั้งปวง

ในหลวง ร. 4 เสด็จไปสนทนาภาษาอังกฤษและเรื่องราวความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์กับคุณหมอและแหม่ม ซาราห์ที่บ้านหลังนี้บ่อยครั้ง

หมอบรัดเลย์ เสียชีวิตลงเมื่อ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2416 เมื่ออายุ 69 ปี มีลูกกับนางซาราห์ 5 คน ทุกคนเกิดใน สยามประเทศ

นางซาราห์ คงพักอาศัยในบ้านดังกล่าวโดยไม่ได้กลับไปอเมริกาเลยตลอดชีวิต เธอเสียชีวิตลงเมื่อ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2436 ตอนอายุ 75 ปี เธอใช้ชีวิตในสยามยาวนาน 43 ปี ลูกของเธอ 4 คนเดินทางกลับไปใช้ชีวิตใน อเมริกา ส่วนไอรีน (ชาวสยามเรียกว่า แหม่มหลิน) ลูกสาวคนหนึ่งของหมอปัสดเลในบ้านหลังนี้ต่อไปจน เสียชีวิตด้วยโรคชรา และมอที่ดินดังกล่าวให้กองทัพเรือ

หมอบรัดเลย์ อุทิศชีวิตให้กับการทำงานในสยามประเทศ ช่วยปกป้องรักษาชีวิตชาวสยามไว้จำนวนมาก สร้างสิ่ง ที่ดีงามทั้งปวงตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งๆ ที่ไม่ได้เกิด ไม่ได้เรียนในประเทศนี้ ไม่ได้เป็นหนี้บุญคุณใครใน ประเทศนี้ เป็นผู้ให้เพื่อต้องการสร้างความดีงามโดยไม่หวังผลตอบแทน

เมื่อสิ้นชีวิตแทบไม่มีอะไรสะสม จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันของในหลวง ร.5 ทรงบันทึกว่า “ ได้ส่งเงินให้ ท่านกาพย์ซื้อของและให้ช่วยในการก่อสร้างตมหมอปัสดเลที่เงินยังขาดอยู่ 120 บาท ให้ทำรั้วเหล็กล้อมที่ฝังศพ 200 เหยียญ ” (ข้อมูลจาก ส. พลายน้อย)

ที่ฝังศพของหมอฝรั่งใจบุญท่านนี้อยู่ที่ป่าช้าวัดดอน เป็นที่รวมฝังศพของพวกโปรแตสแตนท์ ในเขตยานนาวา ครับ

หมอบรัดเลย์ สัตบุรุษที่คนไทยควรรู้จักและยกย่องสรรเสริญ

เรียบเรียงโดย พลเอกนิพัทธ์ ทองเล็ก

https://www.silpa-mag.com/old-photos-tell-the-historical-story/article_2849

